

MARIA L. PLENKIEWICZ

WSP Bydgoszcz

STAN PRZYGOTOWANIA UCZNIÓW WSTĘPUJĄCYCH DO KLAS PIERWSZYCH W ZAKRESIE CZYTANIA

1. Integracja wychowania przedszkolnego i nauczania początkowego

W ramach zmodernizowanego programu nauczania wśród wielu ważkich problemów czekających na ostateczne rozwiązanie są zagadnienia współpracy i zacieśniania więzi przedszkola i szkoły w procesie dydaktyczno-wychowawczym. Zespolenie wychowania przedszkolnego z nauczaniem początkowym, to pierwsze ważne ogniwo w zmodernizowanym systemie wychowania i kształcenia. Integracja ta "polega na objęciu różnorodnymi formami wychowania przedszkolnego dzieci w roku poprzedzającym podjęcie nauki szkolnej i stworzeniu im warunków startu szkolnego na podstawie jednolitego programu pracy wychowawczo-dydaktycznej z dziećmi sześciolletnimi"¹. Nauczanie początkowe spełniać będzie swe doniosłe zadania jeżeli zapewnimy ścisłą łączność z zakresem poprzedzającym wstąpienie dziecka do szkoły, zwłaszcza w ostatnim roku.

Szybki wzrost industrializacji, urbanizacji, wzrost stopy życiowej oraz szereg innych czynników powoduje akcelerację rozwoju umysłowego i większe możliwości intelektualne dzieci. Uwzględniając te możliwości program pracy wychowawczo-dydaktycznej z dziećmi sześciolletnimi określa zasób wiadomości, umiejętności i nawyków, które powinny one opanować do momentu rozpoczęcia nauki szkolnej. Z dziećmi 6-letnimi rozpoczyna się naukę czytania jako obowiązkową na poziomie elementarnym z pominięciem zmiękczeń, dwuznaków i liter z oznaczeniami diakrytycznymi. Zdaniem T. Wróbla² jest to uzasadnione szybkim ogólnym rozwojem i dojrzewaniem dzieci, między innymi rozwojem analizatorów - słuchowego i wzrokowego, które odgrywają istotną rolę w procesie nauki czytania.

2. Czytanie na szczeblu początkowym

2.1. Dojrzałość do nauki czytania

Badania nad psychologiczno-fizjologicznym aspektem czytania dowiodły, iż nauka czytania jest procesem niezwykle skomplikowanym. Na fakt, że dziecko rozpoczynające naukę w szkole powinno być do trudnej nauki czytania przygotowane, zwrócił uwagę J. Zaborowski³. Autor dojrzałość do nauki czytania upatruje w dwóch podstawowych czynnikach, a mianowicie:

- 1/ w pozytywnej postawie dziecka do dydaktycznych wymagań szkoły,
- 2/ w dojrzałości umysłowej.

Czynnik pierwszy jest istotny, aczkolwiek niewystarczający, "ważniejsza jest umysłowa dojrzałość w zakresie umiejętności spostrzegania, pamięci, mowy i myślenia, wreszcie wytrwałość w pokonywaniu trudów nauki"⁴.

2.2. Założenia programu klasy I pod kątem nabywania i doskonalenia umiejętności czytania

Jak ogromne znaczenie ma właściwe przygotowanie dziecka w okresie poprzedzającym przekroczenie progów szkoły świadczy stopień trudności występujący w dziale programowym - ćwiczenia w czytaniu i opracowywaniu tekstów w klasie I. Obok analizy i syntezy słuchowej i wzrokowej poznawanych wyrazów mamy w programie tak ważne zagadnienia jak:

- płynne, poprawne i wyraziste czytanie tekstów,
- stopniowe wdrażanie do cichego czytania ze zrozumieniem,
- doskonalenie techniki głośnego czytania z równoczesnym uwzględnieniem ekspresji słuchowej /.../,
- wdrażanie do analizy utworu literackiego przez inscenizacyjne formy wiązania słowa z działaniem, plastyczną ekspresją dziecka oraz wyraziste żywe słowo,
- rozwijanie wyrazistej mowy dziecka - recytacja wiersza, opowiadanie fragmentu utworu,
- wdrażanie do formułowania pytań i odpowiedzi na podstawie tekstu,
- zbiorowe czytanie czasopism dziecięcych⁵.

Wybrane zagadnienia programowe wskazują, iż czytanie, mówienie, a także pisanie są ze sobą ściśle powiązane. "Obok mówienia i pisania, czytanie bezsprzecznie jest jednym z tych działań nauczania języka polskiego, które - odpowiednio prowadzone - ma wielki wpływ na rozwój mowy dziecka, a tym samym na rozwój jego samodzielnego myślenia" ⁶.

2.3. Poziom wiedzy wyniesionej z przedszkola lub ogniska przedszkolnego a start szkolny

Właściwy poziom wiedzy dziecka zdobytej w przedszkolu lub ognisku przedszkolnym w znacznej mierze ułatwi elementarną naukę szkolną. Stąd też do podstawowych zadań stawianych nauczycielom klasy pierwszej należy zaliczyć sprawdzenie na początku roku szkolnego zasobu wiedzy, podstawowych umiejętności i nawyków wskazanych w programie pracy wychowawczo-dydaktycznej dla sześciolatków. To możliwie szczegółowe "rozpoznanie pozwoli na właściwe kontynuowanie w klasach I-III jednolitego procesu wychowawczo-dydaktycznego zapoczątkowanego już w toku wychowania przedszkolnego" ⁷.

Aby skutecznie przeciwdziałać ewentualnym niedociągnięciom, brakom w wymaganej wiedzy, nauczyciel klasy pierwszej powinien po rozpoznaniu natychmiast zorganizować zajęcia dydaktyczne typu wyrównawczego. Ma to szczególnie istotne znaczenie, eliminuje bowiem braki w momencie startu szkolnego, zapobiega dalszym niepowodzeniom oraz wpływa pozytywnie na motywację uczenia się. Pomocą w wyrównywaniu braków jest także dobór treści w programach nauczania poszczególnych przedmiotów w klasie pierwszej. Uwzględniają one treści, które były w różnym stopniu realizowane w przedszkolu lub ognisku przedszkolnym. Można je wykorzystać /w zależności od stwierdzonych braków na progu szkoły/ do wyrównania bądź też utrwalania ukształtowanych w przedszkolu postaw oraz nabytych wiadomości i umiejętności.

3. Analiza własnych badań dotyczących umiejętności czytania uczniów klas pierwszych w różnych typach szkół

3.1. Założenia i teren badań

W celu obiektywnego rozpoznania stopnia umiejętności czytania

przez dzieci rozpoczynające naukę w klasie pierwszej przeprowadziłam badania dotyczące poziomu wyniesionej wiedzy w zależności od formy organizacyjnej przedszkola.

Przedmiotem moich badań było przygotowanie dzieci przedszkolnych do podjęcia trudnej nauki czytania w klasie pierwszej w różnych typach szkół /miejskich, gminnych, filialnych/.

Doświadczenie pedagogiczne, wyniki publikowanych badań, literatura pedagogiczna pozwoliły mi na sformułowanie następującego problemu: czy istnieją różnice, a jeżeli tak, to jakie w poziomie umiejętności czytania dzieci z różnych środowisk ekologicznych rozpoczynających naukę w klasie pierwszej.

W hipotezie założyłam istnienie różnic w poziomie umiejętności czytania uczniów pochodzących z różnych środowisk.

Tak sformułowaną hipotezę globalną zweryfikowałam w trakcie przeprowadzonych badań w miesiącu wrześniu 1979 roku w różnych formach organizacyjnych szkół wśród uczniów klasy pierwszej.

Badaniem objęłam 27 szkół różnych typów /miejskie, gminne, filialne/ o łącznej liczbie 626 uczniów klasy pierwszej, przy czym typ szkoły pokrywa się ze środowiskiem, w którym mieszkają uczniowie. Nauczyciele uczący w tych klasach, to w większości studenci nauczania początkowego, podnoszący swoje kwalifikacje drogą samokształcenia oraz w trakcie studiów. Informacje uzyskane drogą wywiadu z nauczycielami wskazują na dotkliwie jeszcze braki w zakresie wyposażenia w nowoczesne sprzęty szkolne, odpowiednie pomoce naukowe, klasy-pracownie. Dużo kłopotów mają zarówno uczniowie jak i nauczyciele z organizacją dowożenia do zbiorczych szkół. Te braki i niedociągnięcia rekompensuje duże zainteresowanie z jakim odnoszą się nauczyciele do nowego zmodernizowanego programu nauczania początkowego.

3.2. Analiza wyników badań

Badania dotyczyły dzieci z różnych środowisk ekologicznych, objętych dwiema formami wychowania przedszkolnego. Zagadnienie to ilustruje tabela 1.

Tabela 1. Zbiornicze zestawienie badanej populacji w różnych typach szkół w zależności od form wychowania przedszkolnego

Typ szkoły /liczba/	Liczba uczniów	Dzieci uczęszczające do przedszkola		Dzieci uczęszczające do ogniska przed.		Dzieci nie objęte żadną formą wych. przedszk.	
		ilość	%	ilość	%	ilość	%
Miejskie /14/	373	175	46,9	198	53,1	-	-
Gminne /6/	140	20	14,3	118	84,3	2	1,4
Filialne /7/	113	55	48,7	57	50,4	1	0,9
Razem	626	250		373		3	

Z zestawienia /tabela 1/ wynika, iż prawie wszystkie dzieci objęte zostały formami wychowania przedszkolnego. Znikoma ilość uczniów /w szkołach gminnych 1,4 %, w filialnych 0,9 %/ nie uczęszczała ani do przedszkola, ani do ogniska przedszkolnego. Większość pierwszoklasistów została objęta zabiegami wychowawczo-dydaktycznymi w ognisku przedszkolnym /53,1 % w szkołach miejskich, aż 84,3 % w szkołach gminnych i 50,4 % w szkołach filialnych/. Z ogólnej liczby 626 uczniów do zespołu dydaktyczno-wyrównawczego skierowano 135 /86 uczniów ze szkół miejskich, 32 ze szkół gminnych i 17 ze szkół filialnych/. W szkołach miejskich dwóch uczniów powtarza klasę pierwszą, w szkołach gminnych także dwóch, w szkołach filialnych nie odnotowano uczniów powtarzających klasę pierwszą.

Ze względu na to, iż najwięcej klas pierwszych znajduje się w środowiskach miejskich, w celu ujednoczenia liczby typów szkół do szczegółowej analizy wybrałam 6 szkół miejskich i tyleż samo gminnych i filialnych.

W badaniach posłużyłam się sprawdzianem do badań umiejętności czytania, obejmującym następujące umiejętności dzieci:

- spostrzegawczość wzrokową,
- przyporządkowanie napisów do odpowiednich obrazków,
- tworzenie wyrazów z sylab i ich odczytywanie,
- układanie zdania z rozsypanki wyrazowej w formie podpisu

do ilustracji ⁸.

W efekcie przeprowadzonego sprawdzianu otrzymałam oceny w poszczególnych klasach. Wyniki w szkołach miejskich ilustruje tabela 2. Szkoły miejskie oznaczono literką M z odpowiednimi cyframi, tak samo literami G - szkoły gminne i F - filialne, dodając odpowiednie cyfry /G₁, G₂, itd./.

Tabela 2. Zestawienie wyników uzyskanych w szkołach miejskich

Ilość szkół	Liczba uczniów	Oceny uzyskane w wyniku sprawdzianu								Średnia ocen
		bdb.	%	db.	%	dst.	%	ndst.	%	
M ₁	29	16	55,2	10	34,5	2	6,9	1	3,4	4,4
M ₂	27	4	14,8	6	22,2	14	51,9	3	11,1	3,4
M ₃	26	14	53,8	4	15,4	8	30,8	-	-	4,2
M ₄	32	30	93,8	1	3,1	1	3,1	-	-	4,9
M ₅	25	17	68	3	12	3	12	2	8	4,4
M ₆	30	19	63,3	10	33,3	1	3,4	-	-	4,6
Razem	169	100	59,2	34	20,1	29	17,1	6	3,6	4,3

Najlepsze wyniki w tych szkołach uzyskała klasa pierwsza szkoły M₄ licząca 32 uczniów, gdzie liczba ocen bardzo dobrych wynosi 30 /93,8 %/, niewielki jest procent ocen dobrych i dostatecznych /3,1 %/ i żaden uczeń nie otrzymał oceny niedostatecznej. Średnia ocen przypadająca na jednego ucznia wynosi 4,9, jest więc bardzo dobra. Najstąbiej wypadła klasa pierwsza w szkole M₂, gdzie liczba ocen dostatecznych 14 /51,9 %/ i niedostatecznych 3 /11,1 %/ jest stosunkowo wysoka w porównaniu z liczbą uczniów /27/. Stąd też klasa ta uzyskała najniższą średnią ocen na jednego ucznia /3,4/. Średnia ocen uzyskana w szkołach miejskich /od 3,4 - 4,9/ jest wysoka i świadczy o dobrym przygotowaniu uczniów do podjęcia nauki.

Wyniki uzyskane w szkołach gminnych ilustruje tabela 3.

Tabela 3. Zestawienie wyników uzyskanych w szkołach gminnych

Ilość szkół	Liczba uczniów	Oceny uzyskane w wyniku sprawdzianu								Średnia ocen
		bdb.	%	db.	%	dst.	%	ndst.	%	
G ₁	29	2	6,9	8	27,6	6	20,7	13	44,8	2,9
G ₂	33	11	33,3	14	42,4	8	24,3	-	-	4,1
G ₃	27	20	74,1	3	11,1	3	11,1	1	3,7	4,6
G ₄	23	1	4,3	7	30,4	12	52,2	3	13,1	3,3
G ₅	17	13	76,5	-	-	4	23,5	-	-	4,5
G ₆	22	12	54,5	8	36,4	-	-	2	9,1	4,4
Razem	151	59	39,1	40	26,5	33	21,8	19	12,6	3,9

Nieco słabiej w porównaniu ze szkołami miejskimi wypadły w świetle ocen uzyskanych ze sprawdzianu te szkoły. Niepokojąco niskie oceny otrzymali uczniowie klasy pierwszej w szkole G₁. Liczba ocen niedostatecznych wynosi 13 /44,8 %/ przy niewielkiej liczbie bardzo dobrych /26,9 %/ i dobrych /6-20,7 %/. Klasa ta uzyskała najniższą średnią /2,9/. Najlepsze rezultaty odnotowano w szkole G₃, gdzie ocen bardzo dobrych jest 20 /74,1 %/, dobrych i dostatecznych po 3 /11,1 %/. Średnia ocen uzyskanych przez jednego ucznia wynosi 4,6. Jest to najwyższa średnia wśród sześciu klas pierwszych w badanych szkołach gminnych.

Wyniki uzyskane w szkołach filialnych ilustruje kolejna tabela.

Tabela 4. Zestawienie wyników uzyskanych w szkołach filialnych

Ilość szkół	Liczba uczniów	Oceny uzyskane w wyniku sprawdzianu								Średnia ocen
		bdb.	%	db.	%	dst.	%	ndst.	%	
F ₁	8	3	37,5	3	37,5	2	25	-	-	4,1
F ₂	18	5	27,8	9	50,0	3	16,7	1	5,5	4,0
F ₃	11	7	63,6	1	9,1	2	18,2	1	9,1	4,3
F ₄	12	6	50,0	4	33,4	1	8,3	1	8,3	4,3

F ₅	12	12	100,0	-	-	-	-	-	-	5,0
F ₆	20	12	60,0	5	25,0	3	15,0	-	-	4,5
Razem	81	45	55,5	22	27,2	11	13,6	3	3,7	4,3

Bardzo dobre wyniki uzyskały nieliczne pierwsze klasy /od 8 do 20 uczniów/ w szkołach filialnych. Rewelacyjne wyniki posiada klasa pierwsza w szkole F₅, gdzie wszyscy uczniowie uzyskali maksymalną notę /5/. Liczba ocen niedostatecznych w szkołach filialnych jest znikoma. Średnia ocen w poszczególnych klasach od 4,0 do 5,0 jest średnią bardzo wysoką.

Warto jeszcze zwrócić uwagę na średnie ocen uzyskane przez poszczególne typy szkół /tabela 2-4/. Są one jednakowe /4,3/, ale wysokie w szkołach miejskich i filialnych oraz dużo niższe w szkołach gminnych /3,9/.

Interesujący jest również procentowy rozkład ocen w poszczególnych typach szkół. Ilustruje to tabela 5.

Tabela 5. Procentowe zestawienie ocen w poszczególnych typach szkół

Typ szkoły	Liczba uczniów	bdb	db	dst	ndst
M	169	59,2 %	20,1 %	17,1 %	3,6 %
G	151	39,1 %	26,5 %	21,8 %	12,6 %
F	81	55,5 %	27,2 %	13,6 %	3,7 %

Najwięcej ocen bardzo dobrych uzyskano w szkołach miejskich 59,2 % i filialnych 55,5 %, przy czym odsetek ocen niedostatecznych nie jest wysoki, kształtuje się w granicach od 3,6 % - 3,7 %. Natomiast w szkołach gminnych jest stosunkowo wysoki odsetek ocen dostatecznych 21,8 i niedostatecznych 12,6 %.

W tych samych typach szkół w klasach pierwszych przeprowadziliśmy badanie sposobu czytania. Tekst⁹ służący do badania składał się z dwudziestu wyrazów i uwzględnił 22 litery opracowane przez nauczycieli wychowania przedszkolnego w toku przygotowywa-

nia do podjęcia nauki. Badania sposobu czytania przeprowadzono z każdym uczniem indywidualnie.

Do analizy techniki czytania wzięto pod uwagę sześć sposobów podanych i szczegółowo omawianych przez R. Więckowskiego¹⁰, a mianowicie:

- "głoskowanie",
- "głoskowanie z syntezą",
- sylabami,
- sylabami z syntezą,
- sposobem mieszanym /różne kombinacje w/w sposobów/,
- wyrazami.

Oceniając sposoby czytania brano pod uwagę przede wszystkim ilość wyrazów przeczytanych metodą całościową /wyrazami/.

Przyjęto następującą kategorię ocen:

- od 100 % - 95 % czyli 20-19 wyrazów przeczytanych metodą całościową - ocena bardzo dobra,
- od 90 % - 80 % czyli 18-16 wyrazów przeczytanych metodą całościową - ocena dobra,
- od 75 % - 55 % czyli od 15-11 wyrazów przeczytanych metodą całościową - ocena dostateczna,
- 50 % i poniżej czyli 10 i mniej wyrazów przeczytanych metodą całościową - ocena niedostateczna.

Wyniki uzyskane podczas badania sposobu czytania w szkołach miejskich, gminnych i filialnych ilustrują kolejno tabele: 6, 7 i 8.

Tabela 6. Zestawienie wyników uzyskanych w szkołach miejskich

Typ szkoły	Liczba uczniów	Oceny uzyskane podczas badania sposobu czytania				Średnia ocen
		bdb	db	dst	ndst	
M ₁	29	1	1	4	23	2,3
M ₂	27	2	-	13	12	2,7
M ₃	26	7	4	2	13	3,6
M ₄	32	6	5	12	9	3,3
M ₅	25	14	5	3	3	4,2
M ₆	30	17	5	4	4	4,2
Razem	169	47	20	38	64	3,2

Tabela 7. Zestawienie wyników uzyskanych w szkołach gminnych

Typ szkoły	Liczba uczniów	Oceny uzyskane podczas badania sposobu czytania				Średnia ocen
		bdb	db	dst	ndst	
G ₁	29	1	3	10	15	2,7
G ₂	33	3	3	20	7	3,1
G ₃	27	16	2	-	9	4,0
G ₄	23	-	1	4	18	2,3
G ₅	17	4	8	3	2	3,8
G ₆	22	1	1	11	9	2,7
Razem	151	25	18	48	60	3,1

Tabela 8. Zestawienie wyników uzyskanych w szkołach filialnych

Typ szkoły	Liczba uczniów	Oceny uzyskane podczas badania sposobu czytania				Średnia ocen
		bdb	db	dst	ndst	
F ₁	8	1	3	1	3	3,3
F ₂	18	6	-	1	11	3,1
F ₃	11	5	3	2	1	4,2
F ₄	12	1	4	-	7	2,9
F ₅	12	1	5	5	1	3,5
F ₆	20	9	5	4	2	4,1

Wśród badanych klas pierwszych w szkołach miejskich [tabela 7] najlepsze rezultaty w zakresie sposobu [techniki] czytania uzyskały szkoły M₅ i M₆, gdzie uczniowie otrzymali w M₅ - 14 ocen bardzo dobrych, w M₆ - 17 ocen bardzo dobrych przy niewielkiej stosunkowo liczbie ocen niedostatecznych [3-4]. Średnia ocen w tych klasach jest najwyższa, wynosi bowiem 4,2. Niepokoją wyniki uzyskane w szkole miejskiej M₁, gdzie na 29 uczniów aż 23 otrzymało oceny niedostateczne, jedna ocena dobra i bardzo dobra. Klasa ta uzyskała najniższą średnią ze wszystkich szkół miejskich [2,3].

Wyniki uzyskane w szkołach gminnych mniej więcej pokrywają się z wynikami w szkołach miejskich. Najgorzej w świetle ocen wypadła klasa pierwsza w szkole G₄, gdzie na 23 przebadanych uczniów 18 otrzymało ocenę niedostateczną. Średnia w tej klasie wynosi 2,3. Najwyższą średnią [4,0] uzyskała klasa w szkole G₃, gdzie odnotowano

16 ocen bardzo dobrych na 27 badanych.

Klasy pierwsze w szkołach filialnych wypadły w świetle wyników najlepiej. Najniższą średnią uzyskała szkoła F_4 -2,9, najwyższą F_3 -4,2. Najwięcej ocen niedostatecznych otrzymali uczniowie w szkole F_2 , gdzie na 18 uczniów aż 11 oceniono negatywnie.

Tabela 9. Średnia ocen uzyskana w badanych klasach w różnych typach szkół

Typ szkoły	Średnia ocen uzyskana w badanych klasach	
	liczba uczniów	średnia
Miejskie	169	3,2
Gminne	151	3,1
Filialne	81	3,5

Tabela 9 stanowi ilustrację średnich ocen uzyskanych w klasach pierwszych szkół miejskich, gminnych i filialnych łącznie. Najwyższą średnią dotyczącą sposobu czytania otrzymały szkoły filialne 3,5, najniższą zaś szkoły gminne. Różnica między szkołami miejskimi i gminnymi wynosi 0,1 jest zatem nieznaczna.

4. Podsumowanie i wnioski

Z analizy porównawczej wynika, iż rezultaty osiągane przez szkoły filialne nie ustępują osiągnięciom szkół miejskich. Jest to fakt wysoce zadawalający, bowiem wynika z niego, iż start małego ucznia z miasta i niewielkiej wsi jest jednakowy. Sprawdzian badający umiejętność czytania dał dobre wyniki w szkołach miejskich i filialnych. Badane klasy pierwsze w szkołach miejskich i filialnych uzyskały średnią 4,3. Realizacja ustawy o powszechnym i obowiązkowym objęciu wszystkich dzieci formami wychowania przedszkolnego zdała w pełni egzamin, o czym świadczą uzyskane wyniki /średnią 4,3 można uznać za zadawalającą/ i zrównanie poziomu dzieci ze środowisk najmniej uprzywilejowanych pod tym względem. Wydaje się, iż nie bez wpływu na dobre wyniki w szkołach filialnych pozostaje niska liczebność poszczególnych klas pierwszych w porównaniu z miejskimi. Najniższe wyniki uzyskały szkoły

gminne, średnia w badanych klasach wynosi 3,9. Przyczyny nieco słabszych wyników są zapewne natury obiektywnej i należałoby wnikliwie je zbadać.

Najwięcej trudności w sprawdzianie sprawiło uczniom zadanie polegające na tworzeniu wyrazów z podanych sylab i ich odczytywanie /zadanie 3/. Najczęściej powtarzające się błędy dotyczyły wyrazów: sa-mo-łot, pał-to, wa-ga, gum-ka. Podpisywanie obrazków podanymi wyrazami /zadanie 2/ nie nastęrczało kłopotów, gdyż w badaniach posłużono się znanymi dzieciom obrazkami z "Książki dla 6-latków". Zadanie 4, gdzie należało z rozsypanki wyrazowej ułożyć zdanie jako podpis do znanej dzieciom ilustracji¹¹ okazało się zadaniem trudnym. Oto najczęściej powtarzające się warianty błędnego zdania jako podpisu:

Wanda kurki karmi Mała

Wanda Mała karmi kurki

Mała Wanda kurki karmi

Podobnie kształtują się wyniki otrzymane w toku indywidualnego badania sposobu czytania w klasach pierwszych szkół miejskich, gminnych i filialnych. Najlepsze rezultaty osiągnęli uczniowie klas pierwszych szkół filialnych, średnia dla badanej populacji wynosi 3,5, nieco słabsze wyniki i niższą średnią uzyskały szkoły miejskie 3,2 i najniższą średnią odnotowano w badanych klasach szkół gminnych - 3,1. Średnie ocen kształtujące się od 3,1 do 3,5 są wynikami niezadowalającymi. Poziom czytania badanych dzieci "u progu" szkoły odbiega od zakładanych wymagań. Dlatego też nauczyciele klas pierwszych powinni zorganizować odpowiednią pracę dydaktyczno-wyrównawczą.

Badania w zakresie umiejętności czytania, techniki czytania uczniów rozpoczynających naukę na szczeblu nauczania początkowego stanowią ważny element w pracy nauczyciela tej klasy. Pozwalają na dokładne rozpoznanie stopnia tejże umiejętności, ustalenie osiągnięć poszczególnych uczniów i umożliwiają właściwe kształcenie umiejętności czytania.

Obowiązkowa opieka wychowawczo-dydaktyczna dzieci na rok przed rozpoczęciem nauki w szkole przyczyniła się do rozwoju procesu integracji obu form pracy dydaktyczno-wychowawczej, wychowania przedszkolnego i nauczania początkowego. Dzięki niej zapewniono wszystkim dzieciom właściwy rozwój zgodnie z ich zwiększonymi moż-

liwościami intelektualnymi, zainteresowaniami i uzdolnieniami.

PRZYPISY

- ¹ Program nauczania początkowego, Klasy I-III, Warszawa WSiP, 1979, s. 3
- ² T. Wróbel, Współczesne tendencje w nauczaniu początkowym, Warszawa PWN, 1979, s. 307-313
- ³ J. Zborowski, Początkowa nauka czytania, Warszawa PZWS, 1959, s. 175-178
- ⁴ Ibidem, s. 175
- ⁵ Program nauczania, op. cit., s. 8
- ⁶ J. Rytłowa, Czytanie w szkole, Warszawa PZWS, 1961, s. 3
- ⁷ Program nauczania, op. cit., s. 6
- ⁸ Nauczanie Początkowe, Materiały metodyczne dla nauczycieli, Kielce Wyd. ZNP, z. 1, 1978, s. 4-5
- ⁹ Nauczanie Początkowe, op. cit., s. 5
- ¹⁰ R. Więckowski, Intensyfikacja pracy uczniów w nauczaniu początkowym, Warszawa PZWS, 1973, s. 180-182
- ¹¹ Mam 6 lat - Wyprawka dla sześciolatka, Warszawa WSiP, 1977, s. 33

BIBLIOGRAFIA

- Nauczanie Początkowe, Materiały metodyczne dla nauczycieli, Kielce Wyd. ZNP z. 1, 1978
- Program nauczania początkowego, Klasy I-III, Warszawa WSiP, 1979
- J. Rytłowa, Czytanie w szkole, Warszawa PZWS, 1961
- R. Więckowski, Intensyfikacja pracy uczniów w nauczaniu początkowym, Warszawa PZWS, 1973
- R. Więckowski, Elementy systemu nauczania początkowego, Warszawa WSiP, 1976
- R. Więckowski, Praca dydaktyczno-wychowawcza w szkołach filialnych, Warszawa WSiP, 1977
- R. Więckowski, Przewodnik metodyczny do nauczania języka polskiego w klasie I, Warszawa WSiP, 1978
- T. Wróbel, Współczesne tendencje w nauczaniu początkowym, Warszawa PWN, 1979
- J. Zborowski, Początkowa nauka czytania, Warszawa PZWS, 1959